

MENGAPA AJARAN SILAT MENGANJURKAN HORMAT KEPADA GURU

Abstrak

Persilatan Melayu merupakan warisan budaya bangsa yang bukan sahaja menekankan kemahiran mempertahankan diri, malah membentuk akhlak, disiplin dan jati diri pengamalnya. Antara prinsip utama yang diwarisi dalam hampir semua aliran Persilatan Melayu ialah penghormatan kepada guru sebagai pendidik, pembimbing dan pemegang amanah ilmu. Penghormatan ini bukan bertujuan mengangkat kedudukan guru secara melampaui batas, sebaliknya berfungsi membentuk adab, memelihara keberkatan ilmu, menjamin keselamatan latihan serta memastikan kesinambungan pewarisan ilmu persilatan. Dalam perspektif Islam, menghormati guru merupakan sebahagian daripada adab menuntut ilmu yang hendaklah dilaksanakan dalam batas syariat tanpa melibatkan unsur taksub, pemujaan atau amalan yang bercanggah dengan akidah (Al-Attas, 1991; Jabatan Kemajuan Islam Malaysia [JAKIM], 2020). Oleh itu, penghormatan kepada guru dalam Persilatan Melayu perlu difahami sebagai satu mekanisme pendidikan yang melahirkan pesilat berilmu, berdisiplin, berakhlak mulia dan bertanggungjawab terhadap agama, masyarakat dan negara. Artikel ini membincangkan rasional mengapa ajaran silat menganjurkan penghormatan kepada guru berdasarkan perspektif falsafah Persilatan Melayu, pendidikan Islam, budaya Melayu dan pembangunan pendidikan seni bela diri.

1.0 Pendahuluan

Persilatan Melayu merupakan salah satu warisan budaya yang berkembang sebagai sistem pendidikan masyarakat Melayu sejak berabad-abad lamanya. Walaupun silat sering dikaitkan dengan kemahiran mempertahankan diri, hakikatnya fungsi silat jauh lebih luas kerana ia turut menjadi medium pembentukan akhlak, disiplin, kepimpinan, keberanian, tanggungjawab dan jati diri. Dalam tradisi Persilatan Melayu, pembelajaran tidak hanya tertumpu kepada penguasaan teknik tempur, tetapi turut menitikberatkan pendidikan rohani, moral dan sosial bagi melahirkan insan yang mampu menggunakan ilmu secara beretika (Anuar Abd. Wahab, 1992).

Salah satu prinsip asas yang dikongsi oleh hampir semua aliran Persilatan Melayu ialah penghormatan kepada guru. Sejak seseorang diterima sebagai murid, beliau dididik supaya menghormati guru, mematuhi disiplin latihan, menjaga adab di gelanggang dan menghargai ilmu yang dipelajari. Amalan ini bukan bertujuan mengagungkan individu guru, tetapi membentuk sikap merendah diri, kesediaan menerima ilmu serta memelihara hubungan yang harmoni antara guru dengan murid. Hubungan tersebut menjadi asas kepada keberkesanan proses pendidikan kerana ilmu persilatan diwariskan melalui bimbingan secara langsung, pemerhatian, latihan berulang dan pengalaman yang sukar dipindahkan melalui pembacaan atau media digital semata-mata (Anuar Abd. Wahab, 1992).

Dari perspektif Islam, penghormatan kepada guru merupakan sebahagian daripada adab menuntut ilmu. Tradisi keilmuan Islam meletakkan guru sebagai penyampai ilmu yang wajib dihormati kerana ilmu merupakan amanah daripada Allah SWT. Walau bagaimanapun, Islam juga menetapkan bahawa penghormatan tersebut hendaklah berada dalam batas syariat. Guru tidak boleh dianggap maksum, tidak boleh dipuja dan tidak boleh diberikan sifat yang hanya layak bagi Allah SWT. Dengan kata lain, penghormatan kepada guru ialah penghormatan terhadap ilmu dan amanah pendidikan, bukannya pengkultusan individu (Al-Attas, 1991; Al-Ghazali, 2013; JAKIM, 2020).

Dalam konteks pendidikan moden, hubungan antara guru dengan pelajar sering dikaitkan dengan pembangunan kompetensi, pembentukan sahsiah dan pencapaian akademik. Walaupun pendekatan pendidikan semakin dipengaruhi oleh teknologi digital, fungsi guru sebagai pembimbing nilai, mentor dan pembentuk akhlak masih

tidak dapat digantikan sepenuhnya (UNESCO, 2021). Keadaan ini juga berlaku dalam Persilatan Melayu, di mana pembelajaran melalui video, media sosial atau kecerdasan buatan hanya mampu membantu penguasaan teknik tertentu, tetapi tidak dapat menggantikan proses pembentukan adab, disiplin dan etika yang berlaku melalui hubungan secara langsung antara guru dengan murid.

Oleh itu, artikel ini bertujuan menghuraikan mengapa ajaran silat menganjurkan penghormatan kepada guru dengan memberi tumpuan kepada falsafah pendidikan Persilatan Melayu, konsep adab dalam Islam, fungsi guru dalam pembangunan pesilat, amalan tradisi perguruan serta peranan penghormatan kepada guru dalam memelihara kelangsungan warisan Persilatan Melayu. Perbincangan ini diharapkan dapat memberikan kefahaman yang lebih jelas bahawa penghormatan kepada guru merupakan satu mekanisme pendidikan yang membentuk insan berilmu, berakhlak dan bertanggungjawab, bukannya suatu bentuk pemujaan atau pengagungan terhadap individu.

2.0 Konsep Guru dalam Persilatan Melayu

Dalam Persilatan Melayu, konsep guru mempunyai pengertian yang lebih luas daripada sekadar individu yang mengajar teknik mempertahankan diri. Guru ialah pendidik yang bertanggungjawab membimbing perkembangan jasmani, emosi, rohani, intelek dan sahsiah murid secara menyeluruh. Oleh sebab itu, hubungan antara guru dengan murid dibina atas asas amanah, kepercayaan, adab dan tanggungjawab, selaras dengan falsafah pendidikan Persilatan Melayu yang menekankan keseimbangan antara kemahiran fizikal dengan pembentukan akhlak (Anuar Abd. Wahab, 1992).

Dalam tradisi Melayu, sistem berguru merupakan mekanisme utama pewarisan ilmu. Ilmu persilatan tidak dipindahkan secara sembarangan, sebaliknya disampaikan mengikut tahap kematangan, kemampuan dan kesediaan murid. Guru bertanggungjawab memastikan setiap ilmu yang diajar difahami dengan betul serta digunakan secara beretika. Murid pula dipertanggungjawabkan mempelajari ilmu dengan penuh kesungguhan, mematuhi disiplin latihan dan menghormati guru sebagai pemegang amanah ilmu. Hubungan dua hala ini mewujudkan suasana pembelajaran yang kondusif dan menjamin kesinambungan warisan persilatan daripada satu generasi kepada generasi berikutnya.

Konsep guru dalam Persilatan Melayu juga selaras dengan konsep murabbi, mu'allim dan muaddib dalam pendidikan Islam. Guru bukan sahaja menyampaikan ilmu (*ta'lim*), tetapi mendidik (*tarbiah*) serta membentuk adab (*ta'dib*) murid (Al-Attas, 1991). Sehubungan itu, kejayaan seseorang pesilat tidak hanya diukur berdasarkan kecekapan teknik atau pencapaian pertandingan, malah turut dinilai melalui akhlak, disiplin, amanah dan kebijaksanaan menggunakan ilmu yang dipelajari.

Guru turut berperanan sebagai penjaga identiti sesuatu perguruan. Setiap aliran Persilatan Melayu mempunyai sejarah, falsafah, nilai dan kaedah latihan tersendiri yang diwariskan secara berterusan melalui sistem berguru. Dengan menghormati guru, murid sebenarnya menghormati ilmu, sejarah dan warisan yang diterimanya. Nilai ini menjadi salah satu faktor yang memastikan keaslian sesuatu perguruan dapat dikekalkan serta diwariskan kepada generasi akan datang tanpa mengabaikan tuntutan syariat Islam dan perkembangan masyarakat semasa.

Oleh yang demikian, konsep guru dalam Persilatan Melayu hendaklah difahami sebagai institusi pendidikan yang membentuk insan secara menyeluruh. Guru bukan sekadar jurulatih atau pengajar teknik, tetapi merupakan pembimbing yang melahirkan pesilat berilmu, beradab, berdisiplin dan bertanggungjawab terhadap diri, masyarakat, agama dan negara.

3.0 Guru Sebagai Pewaris Ilmu Persilatan

Sistem pendidikan dalam Persilatan Melayu berasaskan konsep pewarisan ilmu melalui hubungan langsung antara guru dengan murid. Berbeza dengan ilmu yang boleh diperoleh melalui pembacaan atau media digital, penguasaan ilmu persilatan memerlukan bimbingan berterusan daripada seorang guru yang berpengalaman. Guru bukan sahaja menunjukkan teknik, malah membetulkan pergerakan, menilai kesediaan murid serta memastikan setiap kemahiran dikuasai secara berperingkat mengikut kemampuan individu (Anuar Abd. Wahab, 1992).

Konsep pewarisan ilmu ini telah menjadi asas kepada kelangsungan Persilatan Melayu sejak dahulu. Setiap perguruan mempunyai kaedah, falsafah dan identiti tersendiri yang dipelihara melalui sistem berguru. Oleh itu, guru berfungsi sebagai pemegang amanah yang memastikan ilmu diwariskan secara tepat tanpa menjejaskan nilai, disiplin dan etika yang menjadi asas sesuatu aliran persilatan.

Dalam Islam, ilmu mempunyai kedudukan yang tinggi dan penyampai ilmu diberikan penghormatan. Allah SWT berfirman:

"...Allah akan meninggikan orang-orang yang beriman dalam kalangan kamu dan orang-orang yang diberi ilmu beberapa darjat."

(Surah al-Mujādalah, 58:11).

Menurut Ibn Kathir (2003), ayat ini menjelaskan bahawa Allah SWT memuliakan orang yang berilmu kerana ilmu merupakan asas kepada pembinaan tamadun dan pembangunan manusia. Oleh itu, guru sebagai penyampai ilmu berhak dihormati kerana mereka melaksanakan amanah yang sangat besar dalam mendidik masyarakat.

Dalam konteks Persilatan Melayu, penghormatan kepada guru sebenarnya ialah penghormatan kepada ilmu yang diwariskan. Murid dididik supaya memahami bahawa setiap kemahiran yang dipelajari merupakan hasil pengalaman, penelitian dan pengorbanan guru yang diperoleh melalui proses pembelajaran yang panjang. Kesedaran ini melahirkan rasa syukur, rendah diri dan tanggungjawab untuk menggunakan ilmu secara beretika.

Sistem berguru juga menjadi mekanisme kawalan terhadap penyalahgunaan ilmu. Guru akan menilai kematangan emosi, disiplin dan akhlak murid sebelum mengajarkan teknik yang lebih kompleks atau berisiko tinggi. Pendekatan ini memastikan ilmu persilatan digunakan untuk mempertahankan diri, memelihara keamanan dan membantu masyarakat, bukannya untuk tujuan keganasan atau penindasan.

4.0 Hormat kepada Guru Membentuk Adab Pesilat

Dalam Persilatan Melayu, adab merupakan asas kepada keseluruhan proses pendidikan. Sebelum seseorang murid diajar teknik mempertahankan diri, beliau terlebih dahulu dididik supaya menghormati guru, mematuhi peraturan latihan dan mengawal tingkah laku. Pendekatan ini menggambarkan bahawa kejayaan seorang pesilat bukan hanya bergantung kepada kehebatan fizikal, tetapi turut ditentukan oleh kemuliaan akhlak dan disiplin diri.

Menurut Syed Muhammad Naquib al-Attas (1991), krisis utama dalam pendidikan bukanlah kekurangan ilmu, tetapi kehilangan adab (*loss of adab*). Pandangan ini amat

bertepatan dengan falsafah Persilatan Melayu yang menegaskan bahawa ilmu tanpa adab boleh membawa kepada penyalahgunaan kemahiran serta kerosakan masyarakat. Oleh itu, penghormatan kepada guru berfungsi sebagai mekanisme pendidikan bagi membentuk sifat tawaduk, amanah dan kesediaan menerima teguran.

Dalam amalan perguruan silat, adab dizahirkan melalui pelbagai perlakuan seperti memberi salam sebelum memulakan latihan, meminta izin memasuki gelanggang, menjaga tutur kata, mendengar arahan guru dengan penuh perhatian serta mengucapkan terima kasih selepas tamat latihan. Walaupun bentuk amalan mungkin berbeza mengikut aliran persilatan, matlamatnya tetap sama, iaitu membentuk disiplin dan rasa hormat terhadap ilmu yang dipelajari.

Penghormatan kepada guru juga melatih murid mengawal ego dan menerima kelemahan diri. Murid yang menghormati guru akan lebih mudah menerima pembetulan teknik, bersedia memperbaiki kesilapan dan tidak mudah berasa sombong apabila mencapai sesuatu tahap kemahiran. Sikap ini penting kerana kemahiran mempertahankan diri yang tidak disertai dengan kerendahan hati boleh membawa kepada penyalahgunaan kuasa dan kekerasan.

Namun demikian, penghormatan kepada guru tidak bermaksud murid kehilangan hak untuk bertanya atau memberikan pandangan. Islam menggalakkan proses pembelajaran yang berasaskan dialog dan pencarian ilmu, tetapi perbincangan hendaklah dilakukan secara beradab serta menghormati kedudukan guru sebagai pendidik (Al-Ghazali, 2013).

5.0 Guru Membentuk Akhlak dan Etika Penggunaan Ilmu

Matlamat utama pendidikan dalam Persilatan Melayu ialah melahirkan insan yang berakhlak mulia dan mampu menggunakan ilmu secara bertanggungjawab. Oleh itu, guru tidak hanya mengajar kemahiran menyerang atau mempertahankan diri, tetapi turut membimbing murid supaya memahami tujuan sebenar mempelajari silat. Ilmu persilatan bukan untuk menunjukkan kehebatan atau mencari pergaduhan, sebaliknya digunakan bagi mempertahankan diri, melindungi orang yang lemah serta memelihara keamanan masyarakat.

Guru menjadi contoh teladan dalam pembentukan akhlak pesilat. Tingkah laku, percakapan dan cara guru menyelesaikan sesuatu masalah sering menjadi ikutan murid. Oleh sebab itu, guru memikul tanggungjawab yang besar untuk menunjukkan contoh yang baik agar nilai amanah, kejujuran, kesabaran, keberanian dan kasih sayang dapat diterapkan secara berkesan kepada murid.

Peranan ini bertepatan dengan konsep **murabbi**, **mu'allim** dan **muaddib** dalam pendidikan Islam. Guru bukan sahaja menyampaikan ilmu (*ta'lim*), malah membimbing perkembangan sahsiah (*tarbiah*) dan membentuk adab (*ta'dib*) murid (Al-Attas, 1991). Dalam Persilatan Melayu, ketiga-tiga fungsi ini saling melengkapi bagi melahirkan pesilat yang bukan sahaja mahir dari segi teknik tetapi juga mempunyai integriti dan tanggungjawab moral.

Prinsip ini juga selaras dengan Falsafah Pendidikan Kebangsaan yang menekankan pembangunan insan secara menyeluruh meliputi aspek intelek, rohani, emosi dan jasmani (Kementerian Pendidikan Malaysia, 2013). Justeru, pendidikan persilatan yang berkesan bukan diukur melalui jumlah teknik yang dikuasai, tetapi melalui kemampuan seseorang pesilat mengamalkan nilai murni dalam kehidupan seharian.

6.0 Guru Menjamin Keselamatan Latihan

Persilatan Melayu merupakan aktiviti yang melibatkan pergerakan fizikal, teknik jatuhan, kuncian, pukulan, tendangan serta penggunaan senjata dalam latihan tertentu. Tanpa bimbingan guru yang berpengalaman, latihan sedemikian boleh mengakibatkan kecederaan serius atau penyalahgunaan teknik yang dipelajari.

Oleh itu, guru bertanggungjawab memastikan setiap latihan dilaksanakan mengikut tahap kemampuan murid. Guru akan menentukan urutan pembelajaran, memperkenalkan teknik secara berperingkat serta memantau pelaksanaan latihan supaya setiap pergerakan dilakukan dengan betul dan selamat. Pendekatan ini bukan sahaja mengurangkan risiko kecederaan, malah meningkatkan keyakinan murid untuk menguasai kemahiran secara sistematik.

Dari sudut psikologi pendidikan, hubungan yang positif antara guru dengan murid meningkatkan motivasi, keyakinan dan keberkesanan pembelajaran (Slavin, 2018). Dalam latihan silat, murid yang menghormati guru lebih mudah menerima arahan

keselamatan, mematuhi disiplin latihan dan mengelakkan tindakan yang boleh membahayakan diri sendiri atau rakan latihan.

Selain keselamatan fizikal, guru juga bertanggungjawab menjaga keselamatan moral murid. Guru perlu memastikan ilmu yang diajar tidak disalahgunakan untuk melakukan keganasan, ugutan atau jenayah. Sebaliknya, murid dididik supaya menggunakan ilmu persilatan secara berhemah sebagai satu amanah yang perlu dipertanggungjawabkan kepada Allah SWT dan masyarakat. Pendekatan ini menunjukkan bahawa fungsi guru dalam Persilatan Melayu melangkaui aspek teknikal kerana turut merangkumi pembentukan etika dan tanggungjawab sosial.

7.0 Hormat kepada Guru sebagai Warisan Budaya Melayu

Persilatan Melayu berkembang seiring dengan perkembangan tamadun Melayu yang meletakkan nilai **budi bahasa, adab dan penghormatan kepada orang yang lebih tua serta orang yang berilmu** sebagai asas kehidupan bermasyarakat. Oleh itu, penghormatan kepada guru dalam persilatan bukanlah satu amalan yang terpisah daripada budaya Melayu, sebaliknya merupakan manifestasi kepada nilai murni yang telah diamalkan turun-temurun.

Dalam masyarakat Melayu, seseorang guru dianggap sebagai individu yang memikul amanah untuk membimbing anak bangsa. Justeru, hubungan antara guru dengan murid dibina atas asas hormat, amanah dan tanggungjawab. Tradisi ini turut diterapkan dalam Persilatan Melayu melalui sistem berguru yang menekankan pembentukan sahsiah sebelum penguasaan kemahiran fizikal (Anuar Abd. Wahab, 1992).

Budaya menghormati guru diterjemahkan melalui pelbagai bentuk adab seperti memberi salam, meminta izin sebelum memasuki gelanggang, mendengar arahan dengan penuh perhatian, menjaga tutur kata serta menghargai jasa guru. Walaupun bentuk amalan mungkin berbeza antara sesuatu perguruan dengan perguruan yang lain, matlamatnya tetap sama, iaitu membentuk disiplin, merendah diri dan menghormati ilmu yang dipelajari.

Dalam konteks budaya Melayu, penghormatan kepada guru juga menjadi simbol penghargaan terhadap kesinambungan warisan bangsa. Guru bukan sahaja menyampaikan teknik persilatan, malah memelihara sejarah, falsafah, adat dan

identiti sesuatu perguruan. Oleh sebab itu, murid dipertanggungjawabkan menjaga nama baik guru dan perguruan sebagai tanda menghargai warisan yang diterima.

Walau bagaimanapun, budaya menghormati guru hendaklah sentiasa dinilai berdasarkan prinsip syariat Islam. Segala bentuk adat yang diamalkan mestilah tidak bercanggah dengan akidah, syariat dan akhlak Islam agar warisan budaya dapat dipelihara tanpa menjejaskan prinsip tauhid (JAKIM, 2020).

8.0 Falsafah Penghormatan kepada Guru dalam Persilatan Melayu

Falsafah penghormatan kepada guru dalam Persilatan Melayu berasaskan kefahaman bahawa ilmu merupakan satu amanah yang perlu dipelihara dan diwariskan kepada generasi seterusnya. Oleh itu, guru bukan sekadar penyampai ilmu, tetapi penjaga kepada falsafah, nilai, disiplin dan etika persilatan. Penghormatan yang diberikan kepada guru bukan bertujuan mengangkat kedudukan peribadinya, tetapi sebagai pengiktirafan terhadap amanah ilmu yang dipikul (Anuar Abd. Wahab, 1992).

Hubungan guru dengan murid dalam Persilatan Melayu dibina atas konsep saling percaya. Guru mempercayai murid untuk menggunakan ilmu secara bertanggungjawab, manakala murid mempercayai guru sebagai pembimbing yang menyampaikan ilmu dengan ikhlas dan amanah. Hubungan ini membentuk suasana pembelajaran yang kondusif serta mengukuhkan proses pemindahan ilmu secara berkesan.

Falsafah ini juga menanam sifat **tawaduk** dalam diri pesilat. Semakin tinggi ilmu yang dimiliki, semakin besar tanggungjawab untuk merendah diri dan menghormati orang yang menjadi sebab kepada pemerolehan ilmu tersebut. Dalam tradisi Persilatan Melayu, seseorang yang mahir tetapi sombong dianggap belum mencapai matlamat sebenar pendidikan persilatan kerana kejayaan sebenar diukur melalui keseimbangan antara ilmu, akhlak dan kebijaksanaan.

Selain itu, penghormatan kepada guru berfungsi sebagai mekanisme kawalan terhadap penggunaan ilmu. Kemahiran mempertahankan diri boleh membawa manfaat atau mudarat bergantung kepada akhlak pengamalnya. Oleh itu, guru sentiasa menekankan bahawa ilmu silat hendaklah digunakan untuk mempertahankan diri, membantu masyarakat, menegakkan keadilan dan memelihara

keamanan, bukannya untuk menindas atau menunjukkan kehebatan. Pendekatan ini selaras dengan matlamat pendidikan Islam yang menekankan pembangunan insan secara menyeluruh (Al-Attas, 1991).

9.0 Penghormatan kepada Guru Menurut Perspektif Islam

Islam meletakkan penghormatan kepada guru sebagai sebahagian daripada adab menuntut ilmu. Guru merupakan individu yang menyampaikan ilmu yang bermanfaat dan membimbing manusia ke arah kebaikan. Oleh itu, menghormati guru adalah satu tuntutan akhlak yang dianjurkan oleh syariat.

Menurut Al-Attas (1991), pendidikan Islam berteraskan konsep **ta'dib**, iaitu pembentukan adab yang betul terhadap Allah SWT, Rasulullah SAW, ibu bapa, guru, masyarakat dan seluruh ciptaan Allah. Dalam konteks ini, penghormatan kepada guru merupakan sebahagian daripada pembentukan adab yang akan melahirkan individu berilmu dan berakhlak mulia.

Walau bagaimanapun, Islam menetapkan bahawa penghormatan kepada guru mempunyai batas yang jelas. Guru ialah manusia biasa yang boleh melakukan kesilapan. Oleh itu, penghormatan kepada guru tidak boleh membawa kepada kepercayaan bahawa guru mempunyai kuasa ghaib secara mutlak, mampu menentukan nasib seseorang atau menjadi tempat bergantung selain daripada Allah SWT (JAKIM, 2020).

Sekiranya terdapat amalan dalam sesuatu perguruan yang mengandungi unsur pemujaan, pemohonan pertolongan kepada roh, penggunaan tangkal yang bercanggah dengan syariat atau kepercayaan bahawa guru mempunyai kuasa luar biasa yang bebas daripada kehendak Allah SWT, maka amalan tersebut hendaklah ditolak kerana bertentangan dengan prinsip tauhid.

Sebaliknya, amalan seperti memberi salam, berjabat tangan, meminta izin, mendengar arahan guru, menghargai jasa guru serta mendoakan kesejahteraannya merupakan bentuk penghormatan yang selaras dengan tuntutan Islam kerana ia mencerminkan adab terhadap orang yang menyampaikan ilmu.

10.0 Dalil al-Quran dan Hadis Mengenai Penghormatan kepada Guru

Walaupun al-Quran tidak menyebut istilah "guru" secara khusus, banyak ayat menerangkan tentang kemuliaan ilmu dan orang yang berilmu. Hal ini menjadi asas kepada penghormatan terhadap guru sebagai penyampai ilmu.

Firman Allah SWT:

"...Katakanlah: Adakah sama orang yang mengetahui dengan orang yang tidak mengetahui?"

(Surah al-Zumar, 39:9).

Ayat ini menunjukkan bahawa ilmu membezakan darjat manusia. Menurut Ibn Kathir (2003), Allah SWT memuliakan orang yang berilmu kerana mereka membimbing masyarakat ke arah kebenaran.

Firman Allah SWT lagi:

"...Allah akan meninggikan orang-orang yang beriman dalam kalangan kamu dan orang-orang yang diberi ilmu beberapa darjat."

(Surah al-Mujādalah, 58:11).

Ayat ini menjadi dalil bahawa ilmu mempunyai kedudukan yang tinggi di sisi Allah SWT. Guru sebagai penyampai ilmu sewajarnya dihormati kerana mereka melaksanakan amanah pendidikan yang memberi manfaat kepada manusia.

Rasulullah SAW bersabda:

"Sesungguhnya aku diutus hanyalah sebagai seorang pendidik."

(Riwayat Ibn Majah, Hadis No. 229).

Hadis ini menunjukkan bahawa tugas mendidik merupakan satu amanah yang mulia. Guru yang meneruskan usaha pendidikan mewarisi tanggungjawab para nabi dalam membimbing manusia ke arah ilmu dan akhlak yang baik.

Baginda SAW juga bersabda:

"Bukan daripada kalangan kami orang yang tidak menghormati orang yang lebih tua, tidak menyayangi orang yang lebih muda dan tidak mengetahui hak orang yang berilmu."

(Riwayat Ahmad).

Hadis ini memperlihatkan bahawa menghormati orang yang berilmu merupakan sebahagian daripada akhlak Islam. Dalam Persilatan Melayu, penghormatan kepada guru merupakan manifestasi kepada penghormatan terhadap ilmu dan amanah pendidikan yang dipikul oleh guru. Namun demikian, penghormatan tersebut hendaklah sentiasa berada dalam batas syariat agar tidak membawa kepada unsur taksub atau pemujaan yang bercanggah dengan akidah Islam.

11.0 Amalan Hormat kepada Guru dalam Tradisi Persilatan

Penghormatan kepada guru dalam Persilatan Melayu bukan sekadar konsep yang difahami secara teori, malah diterjemahkan melalui pelbagai amalan yang mendidik murid supaya menghayati adab dalam kehidupan seharian. Amalan tersebut berfungsi sebagai latihan pembentukan disiplin, rasa tanggungjawab dan penghargaan terhadap ilmu yang dipelajari.

Sebelum latihan bermula, murid lazimnya memberi salam kepada guru, meminta izin memasuki gelanggang dan memastikan pakaian latihan berada dalam keadaan kemas. Adab ini mendidik murid supaya memahami bahawa gelanggang merupakan tempat menuntut ilmu yang perlu dihormati, manakala guru ialah individu yang memimpin proses pendidikan. Ketika latihan berlangsung, murid diajar mendengar arahan dengan teliti, mengelakkan percakapan yang tidak perlu, memberi tumpuan kepada pengajaran serta menerima teguran dengan hati yang terbuka.

Selepas tamat latihan, murid digalakkan mengucapkan terima kasih kepada guru, membantu mengemas peralatan latihan serta menjaga kebersihan gelanggang. Dalam banyak perguruan Persilatan Melayu, murid juga diperingatkan supaya sentiasa menjaga nama baik guru dan perguruan melalui tingkah laku yang berakhlak dalam kehidupan seharian. Nilai ini menunjukkan bahawa penghormatan kepada guru tidak terhad kepada sesi latihan semata-mata, tetapi diteruskan dalam kehidupan bermasyarakat sebagai manifestasi adab terhadap ilmu (Anuar Abd. Wahab, 1992).

Walaupun bentuk amalan mungkin berbeza antara perguruan, matlamatnya tetap sama, iaitu membentuk pesilat yang berdisiplin, berhemah, menghargai ilmu dan mampu mengawal diri. Dalam konteks Islam, amalan-amalan tersebut hendaklah bebas daripada unsur pemujaan atau ritual yang bercanggah dengan akidah. Penghormatan kepada guru hendaklah difahami sebagai penghormatan kepada ilmu dan jasa seorang pendidik, bukan sebagai ibadah kepada manusia (JAKIM, 2020).

12.0 Hubungan Guru dan Murid dalam Pendidikan Persilatan

Hubungan antara guru dengan murid merupakan tunjang kepada sistem pendidikan Persilatan Melayu. Hubungan ini dibina atas prinsip amanah, kepercayaan, kasih sayang dan tanggungjawab bersama. Guru bertanggungjawab menyampaikan ilmu secara berperingkat mengikut kemampuan murid, manakala murid bertanggungjawab mempelajari ilmu dengan penuh adab dan memanfaatkan ilmu tersebut untuk tujuan yang baik.

Dalam sistem berguru, guru bukan sekadar menyampaikan teknik tetapi turut menilai perkembangan sahsiah, disiplin dan kematangan murid. Penilaian ini penting kerana penguasaan teknik tanpa pembentukan akhlak boleh membawa kepada penyalahgunaan ilmu. Oleh itu, proses pendidikan dalam Persilatan Melayu sentiasa menggabungkan latihan fizikal dengan pembangunan moral dan spiritual.

Hubungan yang harmoni antara guru dengan murid juga membentuk budaya pembelajaran sepanjang hayat. Ramai murid terus mendapatkan nasihat guru walaupun telah menjadi jurulatih atau pemimpin dalam perguruan masing-masing. Tradisi ini mencerminkan bahawa penghormatan kepada guru tidak berakhir apabila seseorang menguasai sesuatu tahap ilmu, bahkan diteruskan sebagai satu bentuk penghargaan terhadap jasa dan bimbingan yang telah diterima.

13.0 Implikasi Penghormatan kepada Guru terhadap Pembangunan Persilatan

Penghormatan kepada guru memberi kesan yang signifikan terhadap pembangunan Persilatan Melayu. Pertama, ia memastikan kesinambungan pewarisan ilmu secara sistematik. Apabila hubungan guru dengan murid dipelihara melalui adab dan amanah, ilmu persilatan dapat diwariskan dengan lebih tepat serta mengekalkan identiti sesuatu perguruan.

Kedua, penghormatan kepada guru menyumbang kepada pembentukan organisasi persilatan yang lebih berdisiplin dan profesional. Murid yang dididik dengan adab akan lebih mudah mematuhi peraturan latihan, menghormati struktur organisasi dan bekerjasama dalam menjayakan aktiviti persatuan atau perguruan.

Ketiga, penghormatan kepada guru melahirkan jurulatih dan pemimpin yang berintegriti. Individu yang pernah dibimbing melalui sistem berguru lazimnya lebih memahami tanggungjawab sebagai pendidik dan lebih berhati-hati dalam

menyampaikan ilmu kepada generasi berikutnya. Dengan demikian, budaya menghormati guru menjadi faktor penting dalam memelihara kualiti pendidikan persilatan.

Keempat, penghormatan kepada guru membantu memartabatkan Persilatan Melayu sebagai satu sistem pendidikan yang menekankan keseimbangan antara kemahiran teknikal, pembangunan akhlak dan tanggungjawab sosial. Pendekatan ini selaras dengan aspirasi pendidikan negara yang menekankan pembangunan insan secara holistik (Kementerian Pendidikan Malaysia, 2013).

14.0 Perbincangan

Penghormatan kepada guru merupakan nilai sejagat yang terdapat dalam hampir semua sistem pendidikan dan seni bela diri. Walau bagaimanapun, bentuk penghormatan tersebut dipengaruhi oleh latar belakang budaya, falsafah dan agama sesuatu masyarakat.

Dalam pendidikan moden, guru dihormati sebagai pendidik profesional yang membimbing perkembangan ilmu dan sahsiah pelajar. Hubungan antara guru dengan pelajar berasaskan etika profesional, kurikulum dan proses pembelajaran formal. Persamaan yang jelas dengan Persilatan Melayu ialah kedua-duanya menekankan pembentukan karakter di samping penguasaan ilmu. Namun, Persilatan Melayu mengekalkan hubungan berguru yang lebih bersifat kekeluargaan dan berterusan, di mana guru terus menjadi pembimbing walaupun murid telah mencapai tahap kemahiran yang tinggi.

Dalam seni bela diri seperti karate, judo dan taekwondo, penghormatan kepada guru juga menjadi sebahagian daripada disiplin latihan. Murid memberi penghormatan kepada guru sebelum dan selepas latihan sebagai simbol menghargai ilmu serta mematuhi disiplin dojo atau dojang. Nilai ini menunjukkan bahawa penghormatan kepada guru merupakan prinsip universal dalam pendidikan seni bela diri.

Walaupun bagaimanapun, Persilatan Melayu mempunyai keunikan tersendiri kerana penghormatan kepada guru dipengaruhi oleh gabungan budaya Melayu dan ajaran Islam. Penghormatan tersebut bukan sahaja bertujuan membentuk disiplin latihan, tetapi turut berfungsi memelihara adab, warisan budaya dan kesinambungan ilmu. Pada masa yang sama, Islam menetapkan bahawa penghormatan kepada guru

hendaklah sentiasa berada dalam batas syariat tanpa melibatkan unsur pemujaan atau pengkultusan individu. Pendekatan ini menjadikan Persilatan Melayu sebuah sistem pendidikan yang menggabungkan nilai budaya dengan prinsip tauhid.

15.0 Cabaran Menghormati Guru pada Era Digital

Perkembangan teknologi maklumat telah mengubah kaedah masyarakat memperoleh ilmu. Video latihan, media sosial, kursus dalam talian dan aplikasi kecerdasan buatan membolehkan seseorang mempelajari pelbagai teknik seni bela diri tanpa bersemuka dengan guru. Walaupun perkembangan ini memberi manfaat dari sudut akses kepada maklumat, ia turut membawa cabaran terhadap budaya berguru dalam Persilatan Melayu.

Antara cabaran utama ialah kecenderungan sebahagian individu menganggap maklumat digital mampu menggantikan peranan guru sepenuhnya. Hakikatnya, pembelajaran melalui media digital hanya dapat menyampaikan maklumat, tetapi tidak mampu menggantikan proses pembentukan akhlak, pembetulan teknik, penilaian keselamatan dan bimbingan sahsiah yang menjadi teras pendidikan persilatan.

Selain itu, penggunaan media sosial turut menimbulkan cabaran dari sudut adab komunikasi. Kritikan yang tidak beretika terhadap guru, penyebaran maklumat yang tidak disahkan serta perdebatan yang mengabaikan adab boleh menjejaskan budaya hormat yang selama ini menjadi asas kepada sistem berguru. Oleh itu, pengamal Persilatan Melayu perlu menyesuaikan penggunaan teknologi dengan mengekalkan nilai adab, amanah dan tanggungjawab dalam semua bentuk komunikasi.

Teknologi hendaklah dilihat sebagai alat yang menyokong proses pendidikan, bukannya menggantikan peranan guru. Guru tetap diperlukan sebagai pembimbing yang membentuk akhlak, disiplin dan kebijaksanaan menggunakan ilmu secara bertanggungjawab.

16.0 Kesimpulan

Penghormatan kepada guru merupakan salah satu prinsip asas dalam pendidikan Persilatan Melayu yang telah diwarisi sejak sekian lama. Amalan ini bukan sekadar adat atau tradisi, tetapi mempunyai asas falsafah pendidikan yang menekankan pembentukan insan secara menyeluruh. Guru berperanan sebagai penyampai ilmu,

pembimbing akhlak, penjaga keselamatan latihan, pemelihara warisan persilatan dan contoh teladan kepada murid.

Perbincangan dalam artikel ini menunjukkan bahawa penghormatan kepada guru bertujuan membentuk pesilat yang berdisiplin, berakhlak, bertanggungjawab serta mampu menggunakan ilmu secara beretika. Penghormatan tersebut juga menyokong kelangsungan sistem berguru sebagai mekanisme utama pewarisan ilmu dalam Persilatan Melayu.

Dari perspektif Islam, penghormatan kepada guru merupakan sebahagian daripada adab menuntut ilmu yang sangat dituntut. Walau bagaimanapun, penghormatan tersebut hendaklah sentiasa berada dalam batas syariat. Guru wajib dihormati kerana ilmu dan amanah yang dipikul, tetapi tidak boleh dipuja, ditaksubi atau diberikan sifat yang bercanggah dengan prinsip tauhid.

Dalam era digital, walaupun teknologi telah mengubah kaedah pembelajaran, peranan guru sebagai pendidik, pembimbing dan pembentuk sahsiah tetap tidak dapat digantikan sepenuhnya. Oleh itu, usaha memartabatkan Persilatan Melayu pada masa hadapan hendaklah terus mengekalkan budaya menghormati guru sebagai asas kepada pembangunan pendidikan persilatan yang profesional, berintegriti dan selaras dengan nilai budaya Melayu serta ajaran Islam.

Rujukan

1. Al-Attas, S. M. N. (1991). *The Concept of Education in Islam*. Kuala Lumpur: ISTAC.
2. Al-Ghazali. (2013). *Ihya' 'Ulum al-Din* (Terjemahan). Kaherah: Dar al-Hadith.
3. Anuar Abd. Wahab. (1992). *Teknik dalam Seni Silat Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
4. Hashim, R. (2004). *Educational Dualism in Malaysia: Implications for Theory and Practice*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
5. Ibn Kathir. (2003). *Tafsir Ibn Kathir*. Riyadh: Darussalam.
6. Jabatan Kemajuan Islam Malaysia. (2020). *Garis Panduan Penapisan Bahan-Bahan Penerbitan Berunsur Islam dan Akidah*.
7. Kementerian Pendidikan Malaysia. (2013). *Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia 2013–2025*. Putrajaya: Kementerian Pendidikan Malaysia.

8. Slavin, R. E. (2018). *Educational Psychology: Theory and Practice* (12th ed.). Pearson.
9. UNESCO. (2021). *Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education*. Paris: UNESCO.